

3. Структурно-логічні схеми є одним із засобів формування орієнтовної основи дії студентів щодо узагальнення та запам'ятовування навчальної інформації, формування навичок та вмінь структуризації та систематизації навчального матеріалу.

4. Проведені нами дослідження підтвердили доцільність застосування СЛС при вивченні студентами дисципліни пропедевтика педіатрії, так як це сприяє ефективності сприйняття навчальної інформації студентами, активізації пізнавальної діяльності, розвитку інтелектуальних умінь та мислення в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борсук К. М. Особливості застосування теорії учіння про поетапне формування розумових дій у процесі навчання іноземної мови /К. М. Борсук // Психологічні науки © 2012 Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України 2/2012 Vnadrps_2012_2_12.pdfЕлектр.Ресурс.
2. Войтенко Л. П. Методичніаспектистворення та використаннядидактичнихімітаційних моделей у процесівивченнямедициноїінформатики / Л. П. Войтенко // Збірн. наук.праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2014. - Вип. 66. - С. 258-264. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2014_66_46.
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
4. Єрмоленко Є.І. Використання структурно-логічних схем у процесі фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів / Є.І. Єрмоленко // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць.2014. – № 25. – С. 155-161
5. Закон «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII: Розділ IX.- Організація освітнього процесу.- Стаття 47. Освітній процес.
6. Закон України Про вищу освіту [Текст] від 05.09.2017 № 2145-VIII //Відомості Верховної Ради України. – 2017. - № 38-39, Стаття 17.
7. Ігнатенко С. Використання структурно-логічних схем у процесі організації самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів / С. Ігнатенко, Є. Єрмоленко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічноїосвіти. - 2015. - Вип. 7(1). - С. 72-75. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2015_7\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2015_7(1)_21).
8. Кохан Л.В. Структурно-логічні схеми як засіб абстрактної наочності / Л.В. Кохан / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 2013 р., вип. 32 (85) 263-270.
9. Максименко С.Д. Генетичнапсихологіяучіннялюдини: монографія / С.Д. Максименко. – Київ: ВидавничийДім «Слово», 2017. – 206 с.
10. Савкова Н.О. Використання логічних схем-конспектів на уроках світової літератури [Текст] / Н.О. Савкова // Таврійський вісник освіти, 2013. – № 4 (44). – с. 249-256.
11. Структурно-логічнісхеми. Таблиці. Опорніконспекти. Есе. Навчальніпрезентації: рекомендації до складання:метод.посіб. для студ. / уклад.:Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович, В. М. Швирка. – Старобільськ, 2015. – 112 с.

УДК: 378:616-053.2

*Цвіренко С.М., Похилько В.І., Чернявська Ю.І.,
Соловійова Г.О., Жук Л.А.*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИСВІТЛЕННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРЯ-ПЕДІАТРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті висвітлено основні деонтологічні аспекти роботи лікаря-педіатра в сучасних умовах. Особливу увагу приділено питанням спілкування з хворими дітьми та їх родинами, створенню довірливих відносин, зниженню страху у дитини і її рідних щодо захворювання. Акцентовано увагу на умінні

лікаря-педіатра проінформувати батьків про методи діагностики, лікування дитини, можливий розвиток ускладнень, налаштувати їх на співпрацю та активну допомогу. Головним носієм інформації при вивченні деонтології в педіатрії є викладач, професійний обов'язок якого полягає в тому, щоб крім надання студенту фахових знань, прищеплювати любов до педіатрії; розвивати потребу в здобутті нових знань, поважати інтереси хворої дитини; спонукати студента до постійного вдосконалення. З урахуванням сучасних вимог до лікаря-педіатра зроблено акцент на ключовій ролі викладача в становленні майбутнього фахівця. Висвітлено вимоги, що висувуються до викладачів вищої школи, і важливість морального клімату на кафедрах та лікувальних закладах для формування деонтологічних якостей майбутнього педіатра. Усім аспектам проблеми спілкування лікаря з дитиною та її батьками важливо постійно приділяти увагу впродовж усього періоду навчання. Таким чином, викладання педіатрії має особливості, в числі яких висвітлення основ медичної деонтології, що в професійній підготовці лікарів набуває важливого значення.

Ключові слова: педіатрія, медична деонтологія, спілкування, вища освіта

В статтє отражены основные деонтологические аспекты работы врача-педиатра в современных условиях. Особое внимание уделено вопросам общения с больными детьми и их семьями, созданию доверительных отношений, снижению страха у ребенка и его родных. Акцентировано внимание на умении врача-педиатра информировать родителей о методах диагностики и лечения ребенка, возможности развития осложнений, побудить их к сотрудничеству и активной помощи. Главным носителем информации при изучении деонтологии в педиатрии является преподаватель, профессиональный долг которого заключается в том, чтобы помимо передачи студенту профессиональных знаний, прививать любовь к педиатрии; развивать потребность в получении новых знаний, уважать интересы больного ребенка; побудить студента к постоянному совершенствованию. С учетом современных требований к врачу-педиатру сделан акцент на ключевой роли преподавателя в становлении будущего специалиста. Освещены требования, предъявляемые к преподавателям высшей школы, и важность нравственного климата на кафедрах и лечебных учреждениях для формирования деонтологических качеств будущего педиатра. Всем аспектам общения врача с ребенком и его родителями постоянно уделять внимание в течение всего периода обучения. Таким образом, преподавание педиатрии имеет особенности, в числе которых медицинская деонтология, которая в профессиональной подготовке врачей играет важную роль.

Ключевые слова: педиатрия, медицинская деонтология, общение, высшее образование

The article deals with the basic deontological aspects of the pediatrician's work in modern conditions. Particular attention is paid to the issues of communication with sick children and their families, building trusting relationships, reducing fear in the child and his relatives about the disease. Emphasis is placed on the pediatrician's ability to inform parents about the methods of diagnosis, stages and tactics of treatment of the child, the possible development of complications, to set them up for cooperation and active assistance. The main carrier of information in the study of pediatrics is a teacher whose professional duty, in addition to providing the student with certain professional knowledge, is to constantly students the love to pediatrics; develop the need for new knowledge, respect the interests of the sick child; to encourage the student for continuous

improvement. Taking into account the modern requirements for a pediatrician, the emphasis is placed on the key role of the teacher in becoming a future specialist. The requirements for higher work in the following areas: to instill in education teachers and the importance of the moral climate in the departments and medical institutions for the formation of the deontological qualities of the future pediatrician are highlighted. It is important that all aspects of the physician's communication with the child and his or her parents will be constantly monitored. Thus, teaching pediatrics has features, including mastering the basics of medical deontology, which in the professional training of pediatricians becomes extremely important for the formation of a young specialist who meets modern requirements. Thus, the education of pediatrics has many specialties, including some basic principles of medical deontology, which is especially important for professional training.

Key words: *pediatrics, medical deontology, communication, higher education*

Питання медичної деонтології посідають важливе місце в діяльності лікаря. Медична деонтологія – це сукупність етичних норм і принципів поведінки медичних працівників під час виконання своїх професійних обов'язків. Етичний фактор завжди в медицині мав велике значення. Професія лікаря передбачає не лише наявність глибоких професійних знань, але й високої моральності [1, с. 34]. Професійна сфера лікарів різного фаху має свої особливості, які визначаються діалектичним взаємозв'язком об'єкта й суб'єкта діяльності, тими відмінними умовами, в яких відбувається їх взаємодія [4, с. 95]. Робота лікаря-педіатра відрізняється тим, що об'єктом діяльності є дитина в стані хвороби, рідше здоров'я.

Одним із перших на деонтологію в педіатрії звернув увагу С.Х. Хотовицький (1847), який зазначав, що «звичайно розпізнавання і лікування дитячих хвороб вимагає набагато ретельнішого спостереження, набагато більшої прозорливості і практичної навички, ніж як потрібно в ставленні до хвороб дорослих осіб; дитячому лікарю ... потрібний особливий такт і особливе почуття, семіотичне..., дитячий лікар повинен мати особливу природжену прихильність до дітей, він повинен знаходити задоволення в спілкуванні з дітьми, повинен уміти з дітьми бути як би дітлахом».

Етико-деонтологічним питанням присвячується значна кількість публікацій, і, здається, всі аспекти детально висвітлені. Проте нині медична деонтологія набула особливої актуальності в результаті зміни соціально-економічних умов, реформування системи охорони здоров'я, завдяки новим методам інструментального й лабораторного дослідження, розвитку ринкових відносин у медицині. За останні роки прогресували явища дегуманізації, відчуження лікаря від пацієнта, зменшилося значення контакту «лікар–хворий» [2, с. 110].

Основними деонтологічними принципами роботи лікаря-педіатра є такі: педіатр повинен зробити все можливе, щоб допомогти хворій дитині; уникнути будь-яких дій, які можуть нашкодити хворому; уміти контактувати не тільки з хворою дитиною, а й з її батьками; бути коректним, доброзичливим і демократичним зі своїми колегами; дотримуватися лікарської таємниці [3, с. 469].

Особливість роботи лікаря-педіатра полягає в тому, що він не лише має прямий контакт із дитиною, що вимагає знання анатомо-фізіологічних особливостей дітей різного віку й уміння спілкуватися з ними, але й повинен спілкуватися з батьками і найближчими родичами дитини, кожен з яких має свої характеристичні особливості і своє бачення стану здоров'я дитини. При проведенні діагностично-лікувального процесу лікар у першу чергу встановлює контакт із

дитиною (винятком є діти раннього віку). У більшості випадків, якщо дитина не чинить опір лікарю, то батьки сприймають це як професіоналізм педіатра і починають ставитися до нього з довірою. Аналіз відгуків батьків про професіоналізм лікарів, які є досить популярними на різних «дитячих» чи «батьківських» сайтах, свідчить, що для більшості батьків є важливим уміння лікаря встановити контакт із дитиною. Від досвіду лікаря, його людських характеристик якостей і психотерапевтичних навичок залежить прийняття ситуації, в якій батьки дізнаються про діагноз дитини. Завдання лікаря полягає в повідомленні й поясненні сутності захворювання, методів лікування і прогнозу. Найчастіше батьки потребують розуміння та подання того, чим і як вони можуть допомогти своїм дітям.

Одним із головних деонтологічних завдань є зниження страху в дитини і його рідних щодо захворювання. Вирішенню даного завдання сприяють особисті якості лікаря і медичного персоналу (доброзичливість, спокій, впевнене виконання професійних маніпуляцій і т.п.). Створення довірчих відносин із маленьким пацієнтом і його родичами є запорукою успішного лікування. Іноді батьки у виховних цілях (наприклад, бажаючи заспокоїти дитини) погрожують уколами, відвідуванням лікаря, тим самим створюючи основу формування страху. Або, навпаки: говорять, що «буде не боляче», «нічого страшного» і т.п., намагаючись знизити страх, але насправді створюють недовіру до дорослих, а страх не зникає. Присутність близької дорослої людини під час процедури, при госпіталізації допомагає вирішити питання адаптації дитини до нових умов лікувального закладу.

Ще одним деонтологічним аспектом у діяльності педіатра є емоційний стан, який переживають у зв'язку з хворобою дитини майже всі батьки, – це почуття провини. Ці переживання природні, можуть бути прихованими або явними, різної інтенсивності. Більшість батьків намагається знайти фактори, що стали причиною хвороби, звинувачують себе в неувважності до скарг дітей. Тому лікарю-педіатру потрібно бути вкрай обережним у висловлюваннях, не вживати незрозумілих термінів, інформувати батьків поетапно про діагностичні й лікувальні маніпуляції. Коли батьки будуть спокійнішими, вони зможуть сприйняти більш детальну інформацію.

При вивченні педіатричних дисциплін на всіх етапах навчання: догляд за дітьми (другий курс навчання), пропедевтична педіатрія (третій курс), педіатрія, дитячі інфекційні хвороби, дитяча хірургія (четвертий-шостий курси), важливим є здобуття майбутніми лікарями комунікативних навичок спілкування з дітьми. Студенти повинні розуміти, що при контакті з маленькими пацієнтами необхідно враховувати їх вікові особливості, рівень пізнавального розвитку, психоемоційний стан, досвід минулого спілкування з лікарями, особливо в ситуаціях, пов'язаних із хворобами й перебуванням у лікувальних закладах. Як правило, студентам здається, що складності спілкування виникають із дітьми раннього віку, а з дітьми старшого віку контактувати легше. Проте ми намагаємося пояснити майбутнім лікарям, що вік дитини може впливати на ставлення до хвороби: чим старша дитина, тим більш трагічніше вона може сприймати свій стан, може фантазувати з приводу свого здоров'я, симулювати хворобу й ін. Тому важливою є точна оцінка ситуації, можливість розуміння дитиною інформації, оскільки її надлишок, невідповідність до її сприйняття, а також зайве замовчування, уникнення розмови можуть бути підставою для розвитку психогенної ятрогенії.

Довіра до лікаря формується через його поведінку, особистий приклад, людські якості. Чіткий і впевнений виклад відомостей про хвору дитину в доброзичливій і доступній для сприйняття формі допомагає встановити контакт із хворою дитиною та її родиною. У критичних ситуаціях батьки не завжди усвідомлюють, що їх стан може впливати на дитину. Спокійне, доброзичливе спілкування створює необхідні умови для формування співпраці з батьками, упевненості в правильності лікування, зацікавленості дитини і батьків слідувати лікарським призначенням. Обов'язковою етичною вимогою в роботі лікаря-педіатра є вміння спокійно, впевнено й об'єктивно проінформувати батьків про методи діагностики, етапи і тактику лікування дитини, можливий розвиток ускладнень, налаштувати їх на співпрацю та активну допомогу, у тому числі й отримання осмисленої інформованої згоди на лікування дитини. Студентам необхідно пам'ятати, що невміння спілкуватися з пацієнтом і його родиною – головний фактор їх незадоволення.

У навчанні деонтологічних аспектів діяльності педіатра важливим чинником є моральний клімат на кафедрі, у педіатричному відділенні. Необхідно враховувати все: і зовнішній вигляд співробітників кафедри, лікарів, ділові (дружні) стосунки між лікарями, відсутність конфліктів, шанобливе ставлення молоді до наставників і навпаки. Величезне значення має підкреслене уважне ставлення до пацієнтів та їхніх батьків, вільне обговорення і розбір помилок і, головне, високий рівень кваліфікації викладачів і лікарів [3, с. 471].

Доречно говорити про деонтологічні принципи викладання педіатрії. Програми, підручники, методичні вказівки, додаткова література – це лише допоміжні матеріали. Головним носієм інформації при навчанні деонтології в педіатрії є викладач, професійний обов'язок якого полягає в тому, щоб крім надання студенту певних фахових знань, постійно працювати в таких напрямках: прищеплювати любов до педіатрії; розвивати потребу в здобутті нових знань, поважати інтереси хворої дитини; спонукати студента до постійного вдосконалення. Реалізація цих принципів можлива лише за умови, коли викладач сам відповідає вимогам, що пред'являються вищою школою: є людиною всебічно розвиненою, любить спеціальність педіатра і педагога; є лікарем високого професійного рівня, має вагомий науковий потенціал, вимогливий до себе і до студентів; є прикладом для наслідування.

Але важливо пам'ятати, що освітній процес становить собою єдність навчання і виховання, тому, висвітлюючи питання деонтології, необхідно підкреслити, що виховання не обмежується спілкуванням «викладач-студент». У становленні молодого спеціаліста бере участь весь колектив кафедри і базових лікувальних закладів.

Отже, деонтологічні принципи при викладанні педіатричних дисциплін повинні займати важливе місце. Усім аспектам спілкування лікаря з дитиною та її батьками важливо постійно приділяти увагу впродовж усього періоду навчання. Влучним можна вважати висловлювання Альберта Ейнштейна: «Моральні якості вченого мають, можливо, більше значення для всього ходу історії, ніж наукові досягнення, як би вони не були великі».

ЛІТЕРАТУРА

1. Єхалов В. В. Медична деонтологія очима лікаря за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» / В. В. Єхалов, О. М. Клигуненко, О. Ю. Муризіна // Сімейна медицина. – 2015. - № 6. – С. 33-35.

2. Нагорна Н. В. Етика спілкування з пацієнтами через все навчання в інтернатурі / Н. В. Нагорна, С. С. Острополец, Г. І. Баєшко, [та ін.] // Здоровье ребенка. – 2011. - № 4(31). – С. 110-112.
3. Пикуза О.И. Актуальные вопросы медицинской деонтологии в подготовке врача-педиатра // О. И. Пикуза, А. М. Закирова, Н. К. Шошина // Казанский медицинский журнал. – 2014. – Т. 95, №3. – С. 469-471.
4. Скворцов Ю.И. Опыт кафедры пропедевтики внутренних болезней по формированию культурного уровня будущего врача / Ю.И. Скворцов, Л.П. Емелина // Saratov Journal of Medical Scientific Research. 2017. Vol. 13, № 1. – С.93-95.

УДК 611.018: 001.4 (100): 811. 124

Цисык А.З.

Учреждение образования «Белорусский государственный медицинский университет», г. Минск

ЛАТИНСКАЯ ТЕРМИНОЛОГИЯ В ПОСЛЕДНЕМ ИЗДАНИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ ГИСТОЛОГИЧЕСКОЙ НОМЕНКЛАТУРЫ

У статті обговорюються деякі питання акцентології, морфології, синтаксису й лексичної полісемії в латинських гістологічних термінах, використаних в останньому виданні Міжнародної гістологічної номенклатури.

Ключові слова: *наголос, морфологічна форма, синтаксичний зв'язок, лексична варіативність, тлумачний термінологічний словник.*

The article discusses some issues of stress, morphology, syntax, and lexical variation in Latin histological terms used in the latest edition of the International Histological Nomenclature.

Keywords: *Latin histological terms, stress, morphology, syntax, lexical variation, explanatory vocabulary.*

В статье обсуждаются некоторые вопросы постановки ударения, морфологии, синтаксиса и лексической вариативности в латинских терминах, использованных в последнем издании Международной гистологической номенклатуры.

Ключевые слова: *ударение, морфологическая форма, синтаксическая связь, лексическая вариативность, толковательный словарь терминов.*

Анатомия и гистология по праву считаются основой всех медицинских наук. Но гистология, как самостоятельная наука, выделилась из анатомии только к концу XIX-го века, а первое издание Международной гистологической номенклатуры с русскими и латинскими эквивалентами было опубликовано только в 1973 году [8]. Поэтому гистологические и цитологические термины, в том числе и латинские, на протяжении длительного времени традиционно привлекали меньше внимания терминоведов и лингвистов по сравнению с анатомическими терминами. Однако в последнее время, в связи с растущей востребованностью гистологической и цитологической информации в диагностике и лечении заболеваний, значительно возрастает интерес к терминам по цитологии и гистологии человека. Такое важное событие, как выход последнего издания Международных терминов по цитологии и гистологии в России [16] и в Украине [6] закономерно привлекло внимание не только гистологов, но и терминоведов-лингвистов. В частности, наш доклад будет посвящен латинской части Международной гистологической номенклатуры (в дальнейшем – МГН) как ее базовой составляющей: как говорится в инструкции Объединенного Международного Анатомического Комитета, разрабатывавшего Международную анатомическую и гистологическую номенклатуры, именно латинские термины